



JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and  
Communication*

# "Sen blev det lättare och nu är det jätteenkelt"

En kvalitativ studie om elevers upplevelser av sin läs-  
och skrivutveckling

**KURS:** Examensarbete II, F-3, 15 hp

**FÖRFATTARE:** Hanne Jensen

**EXAMINATOR:** Klas Borell

**TERMIN:** VT16

## SAMMANFATTNING

---

Hanne Jensen

### **"Sen blev det lättare och nu är det jättelätt"**

En kvalitativ studie om elevers upplevelser av sin läs- och skrivutveckling

Antal sidor: 32

---

Tidigare forskning om elevers läs- och skrivinläring belyser lärares åsikter av ämnet samt de faktorer som är viktiga för en gynnsam läs- och skrivutveckling, dock saknas elevernas perspektiv och upplevelser gällande sin inläring. Syftet med studien var att undersöka elevers upplevelser av sin läs- och skrivutveckling och deras tankar kring betydelsen av att lära sig läsa och skriva. Med syftet som utgångspunkt kommer följande frågor att besvaras:

- Hur beskriver elever betydelsen av att lära sig läsa och skriva?
- Hur beskriver elever sin egen läs- och skrivutveckling?
- Hur skiljer sig upplevelser och erfarenheter åt mellan olika elever, som enligt läraren har haft olika individuella förutsättningar i den tidiga läs- och skrivinläringen?

Studien bygger på sex semistrukturerade intervjuer med elever i en årskurs 2, samt en intervju med elevernas klasslärare. Den hermeneutiska teorin och tillvägagångssättet ligger till grund för studien. Resultatet visar att elevers upplevelser och tankar är av stor betydelse, för att lärare ska ha möjlighet att förstå hur elever upplever sin läs- och skrivutveckling. Det framkommer vissa skillnader i elevernas upplevelser, som kan ha sin grund i deras varierande förutsättningar då läs- och skrivinläringen påbörjades. Vissa elever menar att vikten av att lära sig läsa och skriva är för att det krävs i det vuxna livet och andra elever anser att det är betydande när de ska läsa eller skriva i skolan, för att ha möjlighet att klara av skolarbetet. Fyra av sex elever har upplevt viss problematik i sin läs- och skrivutveckling och menar att det varit svårt med att stava, skriva långa ord och att läsa mycket text.

## ABSTRACT

---

Hanne Jensen

### **"It became easier and now it is very easy"**

A qualitative study on students' perception of their reading and writing development

Number of pages: 32

---

Previous research on students' reading and writing learning highlights the teachers' opinions about the subject and the factors that are important for a favorable reading and writing, but is missing the students' perspectives and experiences regarding their learning. The aim of the study was to investigate the students' perceptions of their literacy development and their thoughts on the importance of learning to read and write. With this aim as a starting point the following questions will be answered:

- How do the students describe the importance of learning to read and write?
- How do the students describe their own reading and writing development?
- How do the perceptions and experiences differ between students who, according to the teacher, have had various individual conditions in the early reading and writing process?

The study is based on six semi-structured interviews with students in second grade, and an interview with the students' teacher. The base for the study is the hermeneutic theory and approach. The results show that the students' experiences and thoughts are of great importance for teachers to be able to understand how students feel about their reading and writing skills. It reveals some differences in the students' experiences, which may be due to their varying conditions at the beginning of their reading and writing process. Some students believe that the importance of learning to read and write is because it is required in adult life while other students believe that it is significant to be able to cope with school work. Four of the six students have experienced some problems in their literacy development in spelling, writing long words and reading a lot of text.

## Innehållsförteckning

<b>1. INLEDNING</b> .....	<b>5</b>
<b>2. BAKGRUND</b> .....	<b>6</b>
ATT LÄRA SIG LÄSA OCH SKRIVA.....	6
OLIKA FÖRUTSÄTTNINGAR VID SKOLSTART .....	7
UNDERVISNING SOM STÖTTAR ELEVERS LÄS- OCH SKRIVUTVECKLING.....	8
LÄRARKOMPETENS .....	10
TIDIGARE FORSKNING OM ELEVERS UPPLEVELSER AV LÄS- OCH SKRIVUTVECKLING .....	10
<b>3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR</b> .....	<b>12</b>
<b>4. METOD</b> .....	<b>13</b>
METOD FÖR DATAINSAMLING .....	13
VAL AV RESPONDENTER .....	13
GENOMFÖRANDE .....	14
ETISKA ASPEKTER .....	14
TILLFÖRLITLIGHET .....	15
BEARBETNING OCH ANALYS.....	16
ANALYTISK ANSATS .....	17
<b>5. RESULTAT</b> .....	<b>19</b>
HUR BESKRIVER ELEVER BETYDELSEN AV ATT LÄRA SIG LÄSA OCH SKRIVA? ....	19
HUR BESKRIVER ELEVER SIN LÄS- OCH SKRIVUTVECKLING?.....	21
HUR SKILJER SIG UPPLEVELSERNA OCH ERFARENHETERNA ÅT MELLAN OLIKA ELEVER, SOM ENLIGT LÄRAREN HAR HAFT OLIKA, INDIVIDUELLA FÖRUTSÄTTNINGAR I DEN TIDIGA LÄS- OCH SKRIVINLÄRNINGEN?.....	24
LÄRARENS TANKAR OCH BESKRIVNINGAR .....	26
ELEVERNAS RÅD TILL FRAMTIDA LÄRARE .....	28
SAMMANFATTNING AV RESULTATET .....	28
<b>6. DISKUSSION</b> .....	<b>29</b>
METODDISKUSSION .....	29
RESULTATDISKUSSION .....	30
FORTSATT FORSKNING .....	33
<b>REFERENSLISTA</b> .....	<b>34</b>
<b>BILAGA 1</b> .....	<b>5</b>
<b>BILAGA 2</b> .....	<b>7</b>

## 1. Inledning

Många forskare har under decennier ställt sig frågan om hur barn på bästa sätt lär sig att läsa och skriva. När den tidiga läs- och skrivinläringen står i fokus är det lärares åsikter som är centrala och betydelsefulla och inte minst vilka de mest gynnsamma läs- och skrivinlärningsmetoderna är. Någonstans har elevernas uppfattningar glömts bort och i många avhandlingar och forskningsrapporter syns endast forskarens och pedagogers beskrivningar av vad en god läs- och skrivundervisning bör innehålla. Det understuderade området av elevers upplevelser av sin läs- och skrivutveckling ligger till grund för denna explorativa studie.

Skolans uppdrag är att främja lärande och stimulera individen att inhämta och utveckla kunskaper. Hänsyn ska tas till elevernas olika behov och förutsättningar och det finns olika vägar att komma fram till målet. Eleverna ska få möjlighet att ta ansvar och egna initiativ (Skolverket, 2011). Det är därför angeläget att intresset riktas mot elevers erfarenheter och uppfattningar om sin undervisning och inte bara mot hur de presterar. Det handlar om att eleverna ska bli delaktiga i sin lärandeprocess och att vi lyssnar till deras röster.

Risken finns att elever tappar motivationen om vi bara fokuserar på deras kunskapsresultat och inte tar tillvara de känslor och erfarenheter de har av sitt lärande.

För att uppnå studiens syfte, dvs att undersöka elevers upplevelser av sin läs- och skrivutveckling och deras tankar kring betydelsen av att lära sig läsa och skriva, intervjuades sex elever i årskurs 2. En kompletterande intervju genomfördes med elevernas klasslärare. Studiens datainsamling består av semistrukturerade intervjuer med sex elever och en kompletterande lärarintervju för att få möjlighet till en helhetsbild av eleverna och deras undervisning samt klassrumsmiljö.

## 2. Bakgrund

### Att lära sig läsa och skriva

Att tala, skriva och läsa handlar om att kommunicera på olika sätt och i undervisningen måste utgångspunkten vara att vi genom att skriva och läsa meddelar oss med varandra. Skolan ska förbereda elever att bli goda samhällsmedborgare och därmed kunna hantera att samtala, läsa och skriva i olika sammanhang (Skolverket, 2011). Läsning och skrivning ingår i livsmönstret och lärs in i kulturella uppväxtmiljöer eller i skolutbildningen menar Stadler (1998). Det är något som är naturligt i vår uppväxt, även om det talade språket är det som lärs in först. Familjens påverkan har stor betydelse när det kommer till att lära sig läsa och skriva (Lundberg, 1984; Myrberg, 2003; Stadler, 1998; Taube, 2007). Tidiga läsare har vanligen mött en rik textrepertoar i uppväxten och ett intresse har väckts, vilket gör att barnet prövar sig fram och till slut lär sig att läsa (Stadler, 1998). Om man i hemmet ägnar tid åt läs- och skrivinlärningen gör det att de barnen vanligtvis inte får svårigheter med skriftspråket i skolan. Lundberg (1984) menar att barn som läser tidigt inte är en ren naturbegåvning utan har med största sannolikhet fått lyssna kontinuerligt på högläsning och fått stöttning hemifrån för att lära sig skriftspråkets egenart. Att tala är en naturlig, mänsklig förmåga medan att lära sig läsa och skriva kräver träning och vilja (Stadler, 1998). Användningen av skriftspråket måste läras in på ett medvetet sätt under handledning, exempelvis så som det vanligtvis går till i skolorna (Stadler, 1998, s. 13).

Vid skolstart har elever i allmänhet ett väl fungerande talspråk och de kan samtala med kamrater även om vissa bokstavsljud inte är till fullt utvecklat. Steget mellan elevens naturliga talspråk och att lära sig läsa och skriva är stort, vilket innebär att det är en stor pedagogisk utmaning för läraren att lära eleverna. Att lära sig att läsa är för 6-7 åringar en genomgripande händelse. Läsförmågan ger möjlighet till oändliga textvärldar och kan ge svar på en mängd frågor hos eleven. Läsningen ger eleven möjlighet till att inhämta kunskaper och till fortsatt utbildning. Skolans ansvar är att ge eleverna en positiv upplevelse i sin läs- och skrivutveckling, utan alldeles för många svårigheter på vägen (Lundberg, 1984).

Att kunna läsa kan förklaras på en mängd olika sätt och det ligger en del svårigheter i att definiera vad det innebär att kunna läsa, menar vissa forskare (Taube, 2007). Hoover och Gough (1990) uttrycker det som avkodning x förståelse = läsning. Utan avkodning, dvs. den tekniska avläsningen av bokstavskoden, blir det ingen förståelse och utan förståelse, ingen avkodning (Taube, 2007). Genom att bara avkoda och inte förstå innehållet kan inte eleven förstå vad den läst, det bli enbart en ordagrann återgivning av texten. Eleven måste förstå ordens innebörd när hen läser för att kunna ta till sig texten (Stadler, 1998).

### **Olika förutsättningar vid skolstart**

Barn kommer till skolan med olika förutsättningar och viktigt är att stödja dem i deras språkliga utveckling, oavsett vilken nivå de befinner sig på (Taube, 2007; Stadler, 1998). I en nybörjargrupp ser elevernas förmågor olika ut och för vissa elever är skolan en främmande miljö och de kan känna sig förvirrade. För dessa elever kan undervisningen kännas otrygg, vilket kan medföra att de presterar sämre än sin förmåga (Stadler, 1998). Barns läsutveckling sker i olika stadier och ser olika ut för alla barn. Det skiljer sig även vilken ålder barnen utvecklar de olika stadierna i och flera stadier kan komma att utvecklas samtidigt då processen inte sker linjärt (Høien & Lundberg, 1999). Idag ser barns läsutveckling annorlunda ut mot förr och många barn läser redan innan skolstart. Trots detta visar forskning att dessa elever inte fortsätter att utmanas och utvecklas i sitt lärande i skolan (Fast, 2007). Skolan har till uppdrag att ge elever den stimulans och ledning som krävs för att föra dem framåt i sitt lärande och mot de uppsatta målen för utbildningen. Elever som tidigt når dessa mål ska ges den stimulans och stöttning som gör det möjligt för dem att nå längre i sin kunskapsutveckling. Detta ska ske genom att få möjligheter till att läsa, skriva och samtala (Skollagen 2010:800).

Elever med bristande språklig medvetenhet kommer sällan ikapp sina jämnåriga klasskamrater, utan extra hjälp. Därför är det angeläget att tidigt hjälpa dessa elever och uppmärksamma elever som hamnat efter och visar på bristande förmågor (Stadler, 1998, Skolverket, 2011). Det är viktigt att lärare kan identifiera elevernas förutsättningar och behov och därefter ge eleven en undervisning som utgår från just den individen (Moats, 2009). Stanovich (1986) menar att svaga läsare läser betydligt mindre än starka läsare, vilket gör att skillnaden mellan dem blir stor. De svaga läsarna får det besvärligt vid skolstarten och tenderar att ha kvar svårigheterna livet ut. För att förbättra sin läsförmåga krävs individuell och intensiv undervisning (Stanovich, 1986).

Det finns delade meningar om hur mycket läs- och skrivsvårigheter hör ihop. Till skillnad från Myrberg (2003) menar Moll & Landerl (2009) att läs- och skrivsvårigheter inte måste hänga ihop, utan det finns de som läser bra men som stavar sämre. Det finns även de som hanterar skriftspråket bra men istället är svaga när det gäller läsningen (Moll & Landerl, 2009). Läs- och skrivsvårigheter är en övergripande term som inbegriper alla de svårigheter och begränsningar elever kan ha inom läsning och skrivning (Specialpedagogiska skolmyndigheten, 2012). Skolan har till uppdrag att utgå från elevernas behov och förutsättningar och möta eleverna där de befinner sig i sin språkutveckling (Alatalo, 2011). Lärarens bemötande av elever i läs- och skrivsvårigheter är avgörande för deras läs- och skrivutveckling enligt Torgesen (2002). Läraren bör ha tydliga tillvägagångssätt för hur hen identifierar elever som hamnar efter i läs- och skrivutvecklingen. Hen måste se till att dessa elever erbjuds en mer tydlig, stödande och intensiv undervisning (Torgesen, 2002).

Det är av stor betydelse att eleverna får möjlighet att skriva bokstäver, meddelanden och ord redan i tidig ålder och att läraren tar tillvara på detta intresse hos eleverna (Myrberg, 2003). En grundläggande förutsättning för läsinläringen är att tid ägnas åt läsning och att eleverna får möjlighet till att utveckla sin läsning och att detta görs i de tidiga åldrarna. Detta innebär att vänta- och se metoden inte är försvarbar, det vill säga att läraren väntar på så kallad läsmognad, istället för att sätta in de resurser och den stöttning som krävs för eleven (Myrberg & Lange, 2006). I skolan ska varje elev få möjlighet att känna växandets glädje, utvecklas och få den tillfredställelse som övervinna svårigheter och göra framsteg ger (Skolverket, 2011).

### **Undervisning som stöttar elevers läs- och skrivutveckling**

Undervisningen i skolan ska anpassas till varje enskild elev utifrån dess förutsättningar och ska ha sin utgångspunkt i elevernas kunskaper, tidigare lärdomar och språk (Skolverket, 2011). Skolan har en betydelsefull roll för elevers utveckling vid skolstart, oavsett vilka förutsättningar eleverna kommer med. Att alla elevers språk duger oavsett vilken hemmiljö eleven kommer ifrån borde vara utgångspunkten i all undervisning. Elevers lärare måste lyssna på eleverna och visa att det eleven säger är av intresse (Taube, 2007). Elevernas självförtroende ska stimuleras och de ska få växa med sina uppgifter. Betydelsefullt är att skolan visar öppenhet gentemot skiljaktiga värderingar och åskådliggör för eleverna att vi



tycker olika om saker (Skolverket, 2011). God läs- och skrivmiljö samt god självbild, meningsfullhet och motivation anser Myrberg (2003) är två av sex viktiga faktorer för att lyckas med en gynnsam läs- och skrivundervisning. Även Snow, Burns & Griffin (1998) menar att elevers självförtroende bör tas i beaktande i undervisningen och de menar att god läsförmåga är betydelsefullt för elevers självbild.

Läsinlärning kan genomföras på en mängd olika sätt och ett av de vanligaste sätten är formell läsinlärning, som innebär att undervisningen fokuserar på fonem - grafem principen (det vill säga språkljuden kopplas till bokstaven) och utgår från speciella metoder och bestämda läromedel (Ivarsson, 2008). En grundläggande förutsättning för den första läs- och skrivutvecklingen är att eleven är engagerad, motiverad och har ett intresse för att läsa och skriva. Viktigt är att eleverna får hjälp att knäcka och automatisera användningen av skriftkoden i de första skolåren. Detta för att förbereda dem för de texter som de kommer att möta i skolans mellanår. Då är texterna längre, mer komplexa, informationstäta och ämnesspecifika (Liberg, 2008).

Betydelsefullt är att eleverna i undervisningen ges möjligheter till att kommunicera uppfattningar, erfarenheter och kunskaper med varandra och inte bara mellan sig och läraren. En kommunikativ pedagogisk miljö utmärks av läs- och skrivglädje hos eleverna (Myrberg, 2003). Skolan ska erbjuda sådan undervisning som får eleverna att känna tilltro till sin språkliga förmåga och ge undervisningsmöjligheter där eleverna får utveckla sin språk- och kommunikationsförmåga (Skolverket, 2011). Myrberg (2003) menar att en barnbibliotekarie är en resurs och barnböcker är en otroligt viktig del i en lustfylld och motiverande undervisning. Det är av stor vikt att eleverna tidigt får bekanta sig med barnböcker och barnen måste uppmuntras när de skriver och läser. För att ha möjlighet att utveckla sin läs- och skrivförmåga är det viktigt att tid och stöttning ges till eleverna. Att barnen även hemma får lyssna på högläsning och samtala om böcker tillsammans med föräldrarna har stor betydelse för deras läs- och skrivutveckling, enligt Myrberg (2003).

Nedan förklaras begrepp som Språkbiten och ASL, detta för att eleverna som intervjuats har haft undervisning med de materialen.

Språkbiten är en stavelsebaserad arbetsmetod inom läs- och skrivundervisningen. Arbetet med stavelser används som ett stöd i arbetet med läs- och skrivmomenten. Stavelserna kopplas samman med så kallade paket med flera ljud, detta för att inte elever ska bli fast i de enskilda bokstavsljuden. Språkbitens arbetsmaterial följer en tydlig och strukturerad arbetsgång och lärarhandledningen innehåller både praktiska och teoretiska bitar. Lärarhandledningen rymmer en mängd olika övningar samt diagnosmaterial. Språkbitens material för grundskolan innefattar två delar där första delen fokuserar på arbete utifrån vokalljud och andra delen utifrån konsonantljud och arbete med längre ord (Weiner Ahlström, 2012).

Att skriva sig till läsning (ASL), är en metod där elever genom skrivarbete vid surfplattor eller datorer ska ha möjlighet att utveckla sin läsning och skrivning. Metoden används i den tidiga läs- och skrivinläringen och bygger på att elever genom talsyntes och ljudande tangentbord ska hjälpas i sin skrivinläring. Metoden förespråkar skrivande på dator och surfplatta, för att sedan längre fram börja med skrivandet för hand (Sjödén & Wiklander, 2015; Trageton, 2005). Det finns delade meningar om metoden, där somliga menar att den saknar vetenskapligt stöd.

### **Lärarkompetens**

Myrberg (2003) och Alatalo (2011) menar att den grundläggande faktorn för att barns läs- och skrivsvårigheter ska förebyggas är hög lärarkompetens. Det innebär att läraren har kunskaper om elevernas läs- och skrivprocess, deras språkliga utveckling samt har en systematiskt och strukturerad undervisning (Myrberg, 2003; Taube, 2007). Läraren ska kunna erbjuda en utvecklande och stimulerande läsinlärmingsmiljö (Myrberg & Lange, 2006; Myrberg, 2003) och viktigt är att främja elevernas fortsatta utveckling och lärande (Skolverket, 2011). För att ha möjlighet till att ge eleverna en långsiktig och väl fungerande läs- och skrivutveckling krävs det att lärare erbjuder en lustfylld och motiverande undervisning (Myrberg, 2003).

### **Tidigare forskning om elevers upplevelser av läs- och skrivutveckling**

Nyare forskning inom området riktas främst mot elevers förmågor och resultat, inte deras upplevelser. Elisabeth Frank (2009) har i sin studie undersökt elevers läsförmåga och då tittat på vilka faktorer som spelar in, exempelvis hembakgrund och miljö. Även Ivarsson (2009) redogör i sin avhandling för skillnader som kan ha kommit att påverka elevers läsförmåga. Studien beskriver elever som har läst redan i tidig ålder, innan skolstart och hur hemmiljö och skolmiljö påverkat deras läsförmåga. Ivarsson (2009) har även studerat föräldrarnas bakgrund

och semistrukturerade intervjuer har skett med båda klasslärare och föräldrar. Det saknas dock elevintervjuer. Resultatet visar att de tidiga läsarna tidigt utvecklade sitt språk, enligt föräldrarna och att de har blivit berikade med en mängd olika texter i sin hemmiljö, vilket understryker vikten av att få läsa även på fritiden (Ivarsson, 2009).

Utformningen av läsundervisning är idag mer anonym och oklar gentemot förr. Vid tidigare skolbesök och genomförda studier av skolutbildare Astrid Ahl (1998) menar hon att lärare hade klara svar på frågan hur de genomför sin läsundervisning. Då fanns tydliga metoder som genomsyrade undervisningen. Vid senare skolbesök visade resultaten att lärare använder sig av flera olika metoder och pedagogens egna erfarenheter påverkade valet av undervisningsmetod (Ahl, 1998).

Läsundervisningen börjar i svensk skola i årskurs 1, men redan i förskoleklass får eleverna möjlighet att leka med bokstäver och skriva. Ahl (1998) menar att barn kommer till skolan med helt andra förutsättningar och språkkunskaper idag, gentemot förr. Trots att Ahls (1998) akademiska avhandling är 18 år gammal är den fortfarande aktuell. Syftet med studien var att ge en helhetsbild av den grundläggande läsundervisningen. Vid elevintervjuerna har det samtalats om bland annat vad eleverna tycker om att läsa och skriva. Studien genomfördes i olika skolor, där vissa skolor nivågrupperade eleverna. Elevernas erfarenheter och upplevelser skiljer sig. Flertalet av de intervjuade eleverna upplever högläsning inför klassen som ett besvärligt moment. På Norrskolan där de arbetar med nivågrupper, upplever endast en av de svaga eleverna att hen inte läser bra, medan på övriga skolor upplever fler elever att de inte gör det. Resultaten visar att Norrskolans svaga elever läser mycket och har en positiv inställning till läsundervisningen trots svårigheter. På Norrskolan går eleverna i åldersblandade klasser utifrån deras kunskapsnivå. Ahl (1998) menar att de svaga eleverna hypotetiskt sett borde uppleva sin läsundervisning kämpig, men resultatet visar på motsatsen. Hon menar vidare att det kommer en dag då de äldre svaga läsarna förstår att det finns bättre läsare än sig själva, vilket kan vara jobbigt för eleverna.

### 3. Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka elevers upplevelser av sin läs- och skrivutveckling och deras tankar kring meningen med att lära sig läsa och skriva.

Med syftet som utgångspunkt kommer följande frågeställningar att undersökas:

- Hur beskriver elever betydelsen av att lära sig läsa och skriva?
- Hur beskriver elever sin egen läs- och skrivutveckling?
- Hur skiljer sig upplevelser och erfarenheter åt mellan olika elever, som enligt läraren har haft olika individuella förutsättningar i den tidiga läs- och skrivinläringen?

## 4. Metod

I detta kapitel beskrivs studiens metodval, val av respondenter, genomförande samt analys av datamaterialet. Dessutom beskrivs etiska utgångspunkter och studiens tillförlitlighet och överförbarhet.

### **Metod för datainsamling**

Utifrån syftet och frågeställningarna för studien valdes en kvalitativ forskningsmetod. En kvalitativ forskningsmetod bygger på att få förståelse av den sociala verkligheten, utifrån hur aktörerna i en viss miljö tolkar denna verklighet. Det finns ett flertal metoder för insamling av kvalitativ data, den mest använda metoden är troligtvis intervjuer, vilket valet föll på eftersom studien syftade till att undersöka ett mindre antal elevers upplevelser av sin läs- och skrivutveckling. Intervjuer ger möjlighet till flexibilitet under intervjun och att intervjupersonens egna synsätt och uppfattningar kan stå i fokus (Bryman, 2011). Semistrukturerade intervjuer innebär att intervjuaren har en intervjuguide att utgå ifrån. En sådan upprättades med ett antal frågor samt ett antal bestämda följdfrågor. Dessa kom att ändras under intervjuns gång beroende på elevens svar. Det tillkom även en del nya frågor under intervjutillfället, vilket semistrukturerade ger möjlighet till (Bryman, 2011).

### **Val av respondenter**

I undersökningen låg fokus på eleverna, då syftet var att undersöka elevernas upplevelser av sin läs- och skrivutveckling och att undersöka om upplevelserna och beskrivningarna skiljde sig åt mellan olika elever, som enligt läraren har haft varierande, individuella förutsättningar i sin läs- och skrivinlärning. Jag valde att intervjua sex elever i en årskurs 2:a, som klassläraren hade valt. Enligt läraren hade eleverna hade olika individuella förutsättningar vid den tidiga läs- och skrivinlärningen, men vem som var vem avslöjades inte av läraren förrän efter genomförd datainsamling och analys av materialet. Av etiska skäl har eleverna getts andra namn. För att ha möjlighet att få en bredare beskrivning av elevers uppfattningar valdes elever ut som skiljer sig åt i sin läs- och skrivförmåga. På det sättet hoppades jag få uppfattningar och beskrivningar som visar på flera olika åsikter och tankar. I studien beskrivs Alvins, Williams, Alices, Linus, Ingrids och Saras upplevelser. Det finns ingen tanke bakom valet av tre pojkar och tre flickor, utan det blev ett resultat av lärarens val utifrån nämnda kriterier om elevers olika behov. Undersökningen genomfördes i samma klass, då undervis-

ningsmiljön och metoder var densamma för alla elever. På det viset hoppades jag att studiens fokus kunde riktas mot den variation som eventuellt fanns hos elevernas förmågor och om detta skapat olika upplevelser hos eleverna eller inte.

### **Genomförande**

Intervjuguidens frågor utgick från studiens forskningsfrågor (bilaga 1). Viktigt var att formulera frågor som eleverna förstod och kunde svara på. Vid utformningen skrevs även ett antal allmänna öppningsfrågor ned på separat papper för att få eleverna att känna sig bekväma och trygga i situationen. För att försäkra mig om att intervjuguiden var genomarbetad och genomtänkt, valde jag att utföra en pilotintervju. Pilotintervjun valde jag att ha med i studien eftersom den svarade på mina frågeställningar och innehöll intressant data. Intervjuerna skedde sedan med ytterligare fem elever. Pilotintervjun genomfördes 14 april 2016 och resterande fem intervjuer utfördes 18 april 2016. Intervjuerna som spelades in blev mellan 6 och 12 minuter långa och genomfördes i ett, för eleverna välkänt grupprum. En kompletterande intervju med elevernas klasslärare har genomförts för att få en helhetsbild av eleverna och den intervjun presenteras i resultatdelen. Intervjuerna har sedan ordagrant transkriberats och därefter bearbetats och analyserats utifrån kodningsmetoden. Under arbetet fördes loggbok kontinuerligt för att inte glömma bort viktiga tankar som skulle användas i vidare analysarbete. Detta för att ha möjlighet till analys och reflektion under arbetets gång.

### **Etiska aspekter**

Information (bilaga 2) skickades ut till respondenternas vårdnadshavare ett antal veckor innan intervjuerna genomfördes. I den beskrevs den aktuella undersökningens syfte samt respondenternas deltagande. Viktigt var att tydligt förklara villkoren för deltagandet, att det var frivilligt och behövde godkännas av både vårdnadshavare och barn. Eftersom att respondenterna var under 15 år, krävdes samtycke med både dem och deras vårdnadshavare (Bryman, 2011; Vetenskapsrådet, 2002). Vårdnadshavarna informerades om att deras barns medverkan skulle kunna bidra med ny kunskap och hur intervjuerna skulle komma att genomföras. Informationskravet ska ge deltagarna och i detta fall vårdnadshavarna information om vilka delar som komma att ingå i undersökningen (Bryman, 2011). I informationen förklarades även att intervjuerna skulle komma att spelas in, men att materialet endast var till för studiens bruk. Information om samtycke gavs även till skolans rektor samt klassläraren. Viktigt var att tydligt förklara att deltagaren när som helst fick avbryta sin medverkan och att detta då inte

skulle medföra negativa konsekvenser för hen (Vetenskapsrådet, 2002). Detta förklarades även tydligt för respondenterna vid intervjutillfället, om eleven ångrade sig och skulle vilja avbryta intervjun. Vårdnadshavarna informerades om att uppgifterna som deras respektive barn skulle bidra med, skulle endast nyttjas till studien.

I informationen framgick tydligt att alla personuppgifter skulle ges största konfidentialitet och att uppgifterna endast skulle användas i studien och av mig som genomförde studien. För att inte eleverna skulle kunna identifieras, har de i studien getts fiktiva namn och går inte att koppla till skola eller ort. För vårdnadshavarna beskrevs även att obehöriga personer inte kommer att ta del av personuppgifterna, vilket poängteras i Vetenskapsrådets etiska principer (Vetenskapsrådet, 2002). Information gavs om att inspelningarna endast skulle komma att användas i vid analysarbetet och inte nås av någon obehörig eller utomstående.

### **Tillförlitlighet**

För att studien skulle bli trovärdig valde jag elever som jag inte kände sen tidigare eller som jag har genomfört verksamhetsförlagd utbildning hos. De kände inte heller till mig, mer än syftet med mina intervjuer som förklarades i informationen till vårdnadshavarna och vid intervjutillfällena. Jag har inte heller förrän efter avslutad analys av intervjuerna tagit del av vilken elev som varit vem enligt klasslärarens val. Detta för att jag inte skulle färga mina intervjuer och frågor utifrån vetskapen om elevens läs- och skrivförmåga, samt för att säkerställa att mina värderingar inte har påverkat resultatet. Jag har försökt att inte låta mina egna värderingar och erfarenheter påverka varken intervju, analys eller resultat (Bryman, 2011; Kvale & Brinkmann, 2014). Genom att använda citat från elevintervjuerna hoppas jag att det tydligt framgår hur jag tolkat resultatet med syfte att öka trovärdigheten och för att underlätta för läsaren.

Studien är kvalitativ och fokus har legat på en liten grupp elever för att få ett djup i undersökningen och en fyllig redogörelse. På så vis hoppas jag kunna förse andra personer med kunskap och att resultatet är möjligt att överföra i andra sammanhang (Bryman, 2011). Studiens pålitlighet kan styrkas genom redovisningen av analysen och arbetets process. Jag har noggrant beskrivit de val och ställningstagande som har genomförts under arbetets gång. Genom att ingå i en opponeringsgrupp där mitt arbete kontinuerligt har blivit granskat och där jag tydligt har fått visa på genomförande och resultat, hoppas jag ytterligare kan styrka

pålitligheten i studien. Transkriberingen har genomförts ordagrant vilket kan styrka pålitligheten. Viktigt är att ha ett granskande synsätt och kunna säkerställa att det finns tillgängliga redogörelser för alla delar i studiens process (Bryman, 2011).

### **Bearbetning och analys**

Analysen har utgått ifrån Brymans (2011) beskrivning av kodning samt tematisk analys där en grupp av koder bildar ett tema. Analysen har skett kontinuerligt under arbetets gång och enligt en hermeneutisk tolkningsprocess (Ödman, 2007).

Nedan beskrivs bearbetnings- och analysprocessen utifrån ett antal steg:

1. Intervjuerna avlyssnas ett antal gånger.
2. Transkribering.
3. Förnyad avlyssning och jämförelse med transkriberingen.
4. Genomläsning av utskrifterna och loggbok.
5. En andra genomläsning av utskrifterna samt markering och kommentarer vid viktiga iakttagelser samt nyckelord.
6. Kritisk granskning av koderna.
7. Grupper av koder kategoriseras i teman.
8. Koppling mellan data, begrepp, kategorier och teori/litteratur.
9. Avslutande tolkning av resultatet.

Analysen av intervjuerna började med att jag lyssnade igenom alla intervjuer ett antal gånger och sedan transkriberades intervjuerna. Jag valde sedan att lyssna på intervjuerna återigen för att jämföra detta med mina transkriberingar och för att kunna säkerställa att jag hade fått ned språket till skriftspråk på ett korrekt sätt. Vid kodning brukar intervjuutskrifterna ges marginalanteckningar, men jag valde den metoden som innebär att man klipper och klistrar i pappersmaterialet (Bryman, 2011). Det klippta pappersmaterialet kategoriserades sedan i olika högar där vissa kodord var i fokus, exempel på kodord är *stava, långa ord och läsa för barnen*. Kodorden var sådana ord som ständigt återkom i elevernas beskrivningar och även ord som var unika. Jag valde sedan att färgmarkera och kategorisera flera kodord i teman.

De teman som kom fram under bearbetnings- och analysarbetets gång var *framtiden, skolan, problematik/svårigheter/utveckling, hemmets roll, övriga faktorer som spelar roll för läs- och skrivprocessen och elevernas råd till framtida lärare*. Temana innehöll ett flertal kodord som



kom att kategoriseras i små undergrupper som är invävda i texten under vissa teman. *Framtiden* kategoriserades i tre olika undergrupper: föräldrars användning av läs- och skrivförmåga, yrkesrollen och möjlighet till kommunikation. *Skolan* fick vara ett eget tema utan undergrupper. *Problematik/Svårigheter/Utveckling* delades in i följande kategorier: skrivning, läsning och självförtroende. *Hemmets roll* delades in i två undergrupper: familjens stöttning och övandet. *Övriga faktorer som spelar roll för läs- och skrivprocessen* delades in i bibliotekets betydelse och lärarens roll. *Elevernas råd till framtida lärare* fick stå utan undergrupper.

### **Analytisk ansats**

Hermeneutiken (tolkningslära) är vald som analytisk ansats i denna studie. Inom hermeneutiken fokuseras på hur det är att undersöka hur det är att vara människa i ett sammanhang. Studiens fokus är elevers upplevelser och erfarenheter gällande ett givet sammanhang vilket gör teorin användbar i analysarbetet. Tolkning som forskningsmetod och handlar om att se ens egna och andras verklighet och världsbild (Ödman, 2007). Jag har sökt innebörden i elevernas uttalande för att nå en djupare förståelse. I analysarbetet har den hermeneutiska spiralen använts, som innebär ett pendlande mellan del och helhet samt förförståelse och förståelse. Genom att se till de olika delarna kan vi få förståelse för helheten och tvärt om. Tolkningen blir en process som leder fram till ny förståelse. Spiralmetaforen visar på att tolkningsprocessen inte är statisk utan ständigt under förändring (Ödman, 2007). Det är inte en strävan efter att förklara något utan genom studien försöka nå en djupare förståelse av hur elever upplever sin läs- och skrivutveckling. Jag gick in i tolkningsprocessen med viss förståelse från studier av forskning inom området och genom utbildning på skolan och under VFU:n. Dock är forskning som belyser barns upplevelser mindre vanligt förekommande. Jag har tagit del av hela datamaterialet och har urskiljt delar (steg 1-5 i analysen). Från dessa delar (kodord) har jag gått tillbaka till helheten, varvid jag fått en större förståelse av helheten, men som också gjort att innebörden av delarna förändrats (steg 6 i analysen). Sedan har pendlandet fortsatt mellan kodord som delar av teman och teman som delar av resultatet (steg 7 i analysen). En ny förståelse uppnås och med den i bakgrunden når jag längre i förståelsen av materialet när en pendling mellan helheten och delarna sker, jag har skruvat mig neråt genom spiralen. Den tidigare forskningen, dvs. bakgrunden ses som helheten och de egna resultaten som delar (steg 8 i analysen).

I diskussionskapitlet relateras resultatet till tidigare forskning som berör området. Den tidigare forskningen och de teoretiska begreppen som använts, har utnyttjats för att förstå det empiriska materialet.

## 5. Resultat

Resultatet utgörs av en analys av sex elevintervjuer i årskurs 2: Ingrid, Sara, Alice, William, Linus och Alvin. Beteckningarna svaga läsare, medelläsare och starka läsare har formulerats av klassläraren. Alvin och Sara, de starka läsarna har tyckt att lära sig läsa och skriva varit lätt, även om något ord till exempel har varit svårt att stava. Ingrid och William, de två medelläsarna beskriver sin läs- och skrivutveckling olika. William beskriver tydliga upplevelser av ansträngande situationer. Ingrid har haft det lättare. Alice och Linus, de två svaga läsarna berättar om både positiva och negativa delar i sin läs- och skrivutveckling. Resultatet presenteras i teman under de tre frågeställningarna.

### **Hur beskriver elever betydelsen av att lära sig läsa och skriva?**

Resultatet visar att beskrivningarna av betydelsen av att lära sig läsa och skriva skiljer sig åt mellan eleverna, men det finns ett antal aspekter som nämns oftare och som ligger i fokus under intervjuerna. Eleverna fokuserar främst på framtiden i sina beskrivningar men även nutiden, alltså skoltiden.

### **Framtiden**

Det är viktigt att lära sig läsa för att ha möjlighet att läsa för sina egna barn när de blir stora, för att kunna läsa när man blir vuxen ibland annat sitt kommande yrke och för att klara av arbetet i skolan. Alice beskriver att hon som vuxen kommer att ha användning av sin läs- och skrivförmåga när hon blir förälder.

Så man kan läsa för sina barn när man blir stor (Ingrid).

Eleverna tänker i första hand framåt i tiden och fokuserar på vad man har för användning av att kunna läsa när man är äldre. De beskriver hur de ska använda sin läsförmåga och skrivförmåga i sitt vuxna liv. Att skriva och läsa krävs för att klara av de skyldigheter man har som medborgare.

Det är bra att kunna det typ.. När man ska.. Eller min pappa han brukar ju, vad heter det skriva så här eller han brukar få såna här papper han måste skriva i, att han typ måste betala och så. Och då är det ganska bra att kunna läsa eller och skriva då (Sara).

William uttrycker tydligt att det är viktigt att lära sig läsa och skriva för att man helt enkelt måste kunna och för att man ska bli bättre på det. När han blir äldre tror William att han kommer att ha användning av sin läs- och skrivförmåga när det gäller fotboll, för att ha möjlighet att läsa om fotbollspelare och olika lag.

Alla tycker att det är betydelsefullt att lära sig läsa för att man måste kunna det som vuxen. Flera av eleverna tror att vuxna har stor användning av sina kunskaper av läsning och skrivning och de menar att det är viktigt om man ska ha möjlighet att få ett arbete. Ingrid kopplar vikten av att lära sig läsa till eventuell kommande yrkesroll.

Eeh.. Så.. Det är bra att kunna skriva om man vill bli författare  
när man blir stor (Ingrid).

Att läsa och skriva handlar om att kunna kommunicera i privatlivet eller yrkeslivet. Alvin beskriver att det kan vara bra att kunna läsa och skriva för att kunna översätta text till engelska och att man kan prata mer engelska. För att ha möjlighet som vuxen att skriva brev och meddelande krävs det att man kan läsa och skriva menar Alvin. Alla eleverna menar att det är viktigt att öva om man ska kunna bli bättre på att läsa och skriva.

### **Skolan**

Eleverna beskriver först sin användning av läsning och skrivning i sitt kommande vuxna liv, men beskriver vid följdfrågor att de har nytta av det även under sin skoltid. Sara, Ingrid och Alvin menar att om de ska ha möjlighet att läsa uppgifter, genomföra uppgifter och skriva i matteboken så måste de lära sig läsa och skriva. Alice beskriver tydligt vikten av att lära sig läsa, detta för att i årskurs 3 och årskurs 6 är det väldigt angeläget. Alice menar att då läser man mycket och att nivån blir svårare. För att ha möjlighet att skriva till sina kompisar, läsa sin lådbok och kunna läsa instruktioner krävs det också att man kan läsa och skriva. William och Ingrid beskriver även att det är viktigt att lära sig läsa för att lära sig svåra ord och för att kunna stava till olika ord.

Ah.. för jag kan många svåra ord och så (William).

Alvin kopplar direkt ihop skrivandet med ämnet matematik, det vill säga man måste kunna skriva för att arbeta i matteboken, vilket gör det viktigt för Alvin att lära sig skriva. Sara uttrycker även hon att hon använder skrivandet i matteboken.

Typ ifall man inte kan skriva kan man inte skriva typ i matteboken och såna saker och då blir man ju aldrig klar med det (Alvin).

Mm.. Vi har ju matteböcker, då är det jätteenkelt (Sara).

Sara uttrycker att det är av betydelse av att lära sig läsa och skriva för att inte "hoppa ner en klass" och det är viktigt för att ha förutsättningar att lära sig saker i skolan. William menar att det är bra att kunna läsa då han lär sig många svåra ord i skolan. Linus anser att det är bra att lära sig läsa och att han menar att han har användning av det i skolan, men framförallt är det bra att kunna när han blir vuxen. Linus uttrycker att han tycker om att läsa i skolan.

För att man läser olika böcker och sånt (Linus).

Ingrid menar att skrivandet är betydelsefullt för många olika saker i skolan och hon har stor användning av sin skrivförmåga.

När man ska typ skriva alfabetet eller om man ska skriva en mening eller om man ska skriva en egen liten bok (Ingrid).

## **Hur beskriver elever sin läs- och skrivutveckling?**

### **Problematik/Svårigheter/Utveckling**

Eleverna beskriver den problematik som funnits i läsningen, skrivningen och uttrycker att självförtroendet sviktat under inläringen.

Resultatet visar att eleverna beskriver sin läs- och skrivutveckling på olika sätt. William, Ingrid och Alice uttrycker att de hade svårt med orden i början, men att de idag har lärt sig de svåra orden och att stava dem. De menar att de har blivit bättre genom att öva och för att de fått bra hjälp av sin klasslärare. Linus, Alice och Ingrid beskriver att de har svårt att komma ihåg hur det gick till när de skulle lära sig läsa och skriva, men efter en stunds fundering finner de svaren. Alice menar att det var så längesen så hon minns inte hur det gick till när hon skulle lära sig skriva. Däremot minns hon och de övriga hur det kändes och de är medvetna om att de idag har utvecklats och blivit bättre läsare och skrivare.

Jag tror det liksom, jag hade väldigt svårt med orden tror jag (Alice).

Sara beskriver att läsandet blev lättare med tiden och Alice uttrycker hur hon övat extra mycket när det gäller läsningen. Eleverna är medvetna om att de har utvecklats i sin läsning och skrivning. Genom träning har de blivit skickligare läsare och genom att de har fått mycket hjälp av sin lärare. Alice berättar att hon lärde sig skriva först och sedan lärde hon sig läsa. Till stor del visar resultatet att skrivandet är det som varit svårast för eleverna. Linus, Alice och William uttrycker samtliga att de tyckt läs- och skrivinläringen varit påfrestande många gånger. William beskriver att han inte tyckte han var så duktig på att skriva i början. Linus, Alice och Williams beskrivning av sin läs- och skrivutveckling visar att deras självförtroende påverkats under läs- och skrivinläringen, negativt när det varit ansträngande och positivt när läs- och skrivutvecklingen gått framåt.

Eleverna har haft olika varierande förutsättningar gällande sin läs- och skrivutveckling. Alvin beskriver att han tidigt började läsa boken Bröderna Lejonhjärta, medan Alice beskriver den första läsningen som svår och att hon tyckte att det var så mycket text. Samtidigt beskriver hon att läsningen blivit mycket roligare, vilket tyder på att hon har utvecklats i sin läsning. Ingrid beskriver ett av sina första minnen från läsundervisningen nedan:

Där fick man en bok där det stod lite olika. Gris, häst såna små ord. Det var lite svårt med och första gången (Ingrid).

Det som eleverna beskriver som mest problematiskt är stavning, långa ord och svåra ord.

De långa orden (Linus).

Svåra stavningar som till exempel "kj" menar Ingrid har varit väldigt problematiskt. Ingrid påpekar även att trötthet har gjort att hon har tyckt att läsningen varit ansträngande. Hon beskriver att det fortfarande kan vara påfrestande att läsa när hon blir trött. Samtidigt som eleverna beskriver de svårigheter som funnits menar de även att de har fått väldigt bra hjälp för att lära sig mer och ta sig förbi de hinder som funnits på vägen. Samtliga elever säger sig ha fått stöttning och hjälp av sin klasslärare. Berättelserna visar att när alla elever lärde sig att läsa och skriva kände de sig glada och det som varit ansträngande för dem blev roligt, vilket

de beskriver genom att berätta att de idag tycker om att läsa och skriva. De påpekar att de läser och skriver även hemma på fritiden och talar om böcker med glädje.

### **Hemmets roll**

Familjens stöd vid läs- och skrivinläringen och möjlighet till att öva har varit betydelsefullt för eleverna. Resultatet visar att bra stöttning har kommit hemifrån, vilket läraren Gun anser är en otroligt viktig faktor för en bra läs- och skrivutveckling. Samtliga elever beskriver att de har fått hjälp och stöttning i sin läs- och skrivutveckling av sina föräldrar. Alvin och Sara berättar dock att de inte har varit behov av särskilt mycket hjälp men menar att hjälp har funnits att få och att Gun stöttar alla eleverna. Alla nämner även att de har läst tillsammans med syskon och mor- och farföräldrar.

Sara beskriver att hon lärde sig läsa genom att hennes mamma läste för henne och Alvin har också fått mycket hjälp hemifrån. Ingrid, Linus och William har övat hemma och William beskriver att han satt hela dagarna och läste.

Jag tror att jag lärde mig av att mamma läste för mig (Sara).

Ah.. när jag typ skulle skriva nånting jag inte förstod hur det stavades då sa mamma det eller pappa det eller så sa fröken det (Ingrid).

Alvin förklarar att de även har övat tillsammans med en eller två klasskamrater i skolan och då har de läst varannan sida. Alla elever har upplevt något som varit svårt eller ansträngande i sin läs- och skrivutveckling, dock i väldigt olika grad.

### **Övriga faktorer som spelar roll för läs- och skrivprocessen**

Eleverna går till skolbiblioteket kontinuerligt, även om eleverna upplever att de går dit olika mycket. Samtliga elever går till ortens bibliotek på fritiden, dock varierar det i beskrivningarna hur ofta och med vem de går dit. Alvin och William berättar att de går dit med sina föräldrar ganska ofta, medan Alice, Linus, Ingrid och Sara beskriver att de går dit ibland.

Nu var det ganska längesen men jag ska gå någon gång med mamma och låna en bok som mamma har hört ska vara bra (Ingrid).

Alice uttrycker att hon gärna vill gå dit oftare, ibland har hon varit där med hennes farmor och farfar och lånat böcker. Hon har tillsammans med dem lånat både böcker och filmer.

Eleverna menar att skolan och klassläraren varit till god hjälp i inläringen. De upplever alla att de har fått den hjälp de behöver i sin läs- och skrivutveckling och inga orimliga krav har ställts på dem. När de stött på svårigheter, som att stava ett svårt ord har klassläraren genast funnits till hands och hjälpt dem. Ingrid berättar att klassläraren har hjälpt henne med uppgifter som hon inte har förstått och William menar att han inte kan komma på något som han ville haft mer hjälp med i skolarbetet, utan han har fått den hjälp han behövt.

### **Hur skiljer sig upplevelserna och erfarenheterna åt mellan olika elever, som enligt läraren har haft olika, individuella förutsättningar i den tidiga läs- och skrivinläringen?**

Enligt klassläraren Gun är Alvin och Sara de elever som hon anser är starka läsare, William och Ingrid är medelever och Linus och Alice de svaga läsarna.

Det var att.. jag inte kunde. Det var jättejobbigt i början (William).

Hemma också, var det jobbigt. (William)

Resultatet visar att elevers upplevelser skiljer sig från varandra. De elever som klassläraren ansåg vara svaga - och medelläsare har skilda upplevelser jämfört med de två starka läsarna. Dock visar resultatet att inte bara de svaga - och medel läsarna upplever svårigheter i sin läs- och skrivinläringen, utan även de elever som läraren ansåg vara starka. William, Alice och Linus beskriver att det var kämpigt i början och de framhåller att det har varit både svårt och pirrigt.

Alvin och Sara, som enligt klassläraren är starka i sin läsning beskriver sin läs- och skrivinläring som lätt. De kunde både läsa och skriva vid skolstart och har upplevt att de inte har varit i behov av någon större hjälp. Sara menar ändå att det var ganska svårt i början att lära sig läsa och skriva, men att hon utvecklades snabbt och började tycka det var lätt.

Ah ganska men sen blev det lättare. Och nu är det jättelätt (Sara).

Alvin och Sara uttrycker dock att de har frågat om hjälp vid något enstaka svårstavat ord. De har vidare upplevt sin inläring som rolig och enkel. De har inte tyckt att något varit svårt



eller kämpigt och Alvin beskriver att han läste boken Hobbit tidigt. Resultatet visar också att de starka eleverna inte har upplevt någon skillnad när det gäller att lära sig läsa och att lära sig skriva.

Typ hur man stavar och såna saker fick jag hjälp med i ettan  
men nu kan jag stava (Alvin).

Genom att skriva sagor lärde sig Sara många ord, vilket gjorde att skolarbetet blev enkelt. Alvin och Sara tycker om att både läsa och skriva, vilket de beskriver att de gör kontinuerligt både i skolan och på fritiden.

Ingrid, William, Linus och Alice har upplevt läs- och skrivinläringen svårare och kämpigare än Sara och Alvin. Ingrid som bedöms vara en medelläsare, upplever dock att läs- och skrivinläringen har varit bra och rolig trots att hon ibland upplevt att hon har blivit väldigt trött. Hon beskriver att det har varit kul att lära sig läsa och skriva, men att vissa långa ord har varit svåra. Då har hon upplevt att det varit jobbigt.

Det var lika svårt och enkelt (Ingrid).

Eleverna som beskriver sin läs- och skrivinläring som kämpig, svår och jobbig säger att mycket hjälp har getts av skolan samt från hemmet. Alla tycker idag om att läsa, även om vägen dit har sett olika ut och varit olika utmanande för eleverna. William beskriver tydligt att läs- och skrivinläringen varit väldigt jobbig och att han har känt sig blyg. Han beskriver hur det var pirrigt i början och att det var kämpigt både i skolan och hemma. Han menar att han har fått öva mycket, framförallt när det gäller läsningen. Det var jobbigt när han satt själv och läste och att läsa högt inför klassen var nervöst. William ansågs inte, utifrån lärarens perspektiv vara en svag läsare utan en medelläsare. Han upplevde att han inte hade en fin handstil, men däremot tyckte han att skrivinläringen kändes enklare och lättsammare. Skrivinläringen beskrevs som kul.

Linus beskriver att han idag går hos speciallärare under skoltid för att bli bättre på att läsa och skriva. Dit går han tillsammans med en annan klasskamrat för att få extra tillfällen att öva på sin läs- och skrivförmåga. Linus har precis börjat gå hos specialläraren och förklarar att han varit där tre gånger innan.

För att vi behöver lära oss bättre att skriva (Linus).

Han berättar att han lärde sig läsa genom att läsa biltidningar hemma. Han har fått hjälp med sin läs- och skrivinlärning av sin mamma, pappa, mormor och klassläraren Gun. Linus beskriver att han blev ledsen i början när han inte kunde, men att det ändå var bra att lära sig läsa. De långa orden var jobbiga att läsa och de första orden var svåra att skriva. Linus och Alice som enligt läraren har varit något svaga i sin läsning beskriver också sin läs- och skrivinlärning som kämpigast jämfört med de andra fyra eleverna. Alice förklarar att det var motigt med all text i början och att det från början inte var så kul att lära sig läsa och skriva. Hon börjar tycka det är roligare, men att det var väldigt jobbigt i början. Bokstäverna b och d har varit svårt att lära sig och att forma bokstäverna har varit besvärligt.

Trots att Alice, Linus och William har fått mycket stöttning och hjälp från både föräldrar och skola upplever de att läs- och skrivinlärningen varit kämpig. De uttrycker att de har fått "jättebra" hjälp och att det har inte ställts massa krav på dem. De beskriver att det har varit både roligt och tufft att lära sig läsa och skriva, men att de idag tycker om det.

De i skolan hjälper jättemycket också (Alvin).

### **Lärarens tankar och beskrivningar**

Elevernas klasslärare Gun beskriver klassen som en "god läsklass". Viktigast i Guns undervisning har varit att eleverna ska ges möjlighet att bli goda läsare med bra läsförståelse. Gun menar även att ett tillåtande klassrumsklimat där eleverna känner att de duger, är av stor vikt. Det är grundläggande att möta eleverna där de befinner sig i sin läs- och skrivutveckling och hon anser att läsningen och skrivandet går hand i hand.

Hon beskriver att hon har arbetet med Språkbiten, som innebär arbete med stavelser där eleverna får stavelseklappa och stavelseskriva. Tillsammans med förskoleklassen har klassen arbetet med veckans bokstav. Gun redogör för att de har arbetet med olika slags läsning, ASL (Att skriva sig till läsning), intensivläsning, arbetsschema och parläsning. Alla elever anser att de har fått hjälp och stöttning i sin läs- och skrivutveckling av skolan, främst av Gun. I årskurs 1 har Gun i första hand arbetat med att koppla bokstav - ljud och satsar i hög grad på läsningen.

Hon tror att eleverna upplever sin läs- och skrivutveckling med glädje när de förbättrar sin läshastighet, förstår vad de läser och gör framsteg, vilket stämmer med studiens resultat.

Eleverna uttrycker att de tycker det är roligt när de blir bättre och glada när de kan stava de svåra orden. Gun menar vidare att det är viktigt med återkoppling och formativ bedömning för att göra eleverna medvetna om hur de ligger till och hur de kan arbeta vidare utifrån den informationen.

Vi har ett tillåtande klimat i klassen och det känns som de flesta är positiva (Gun).

Upplevelserna kring sin läs- och skrivinläring tror Gun skiljer sig, men hon tycker att klassen har ett härligt klimat vilket hon tror gör att eleverna ändå känner sig trygga.

Den viktigaste läxan är läsläxan (Gun).

Det är av stor vikt att föräldrarna läser för sina barn och Gun menar att hon alltid tar upp på föräldramöten i årskurs 1 hur viktigt det är att eleverna får samtala om texter även hemma. Detta för att ha möjlighet att utveckla sin läsförståelse och Gun menar att det är viktigt att eleverna får lyssna på högläsning även när de läser själva. Att samarbeta med hemmet gällande läsningen är av stor betydelse, enligt Gun.

Gun menar att förmågorna alltid skiljer sig hos elever vid skolstart och beskriver tydligt hur hon arbetar med elever i svårigheter och elever som behöver utmanas. På skolan har de en screeningplan med olika tester och diagnoser som de följer och genomför med varje elev. Detta för att hela tiden veta hur eleven ligger till i förhållande till kunskapsmålen i ämnet. Med de svagpresterande eleverna arbetar de med speciella läslistor istället för läsläxan, som innehåller relativt mycket text.

Elever som läser med flyt kan fokusera mer på läsförståelsen (Gun).

De elever som kommit längre i läsningen behöver utmanas menar Gun. Då får de utmaningar på olika sätt med det klassen arbetar med. Vissa elever får fokusera på att skriva enkla meningar med stor bokstav och punkt, medan de som har kommit längre kan fokusera på den röda tråden. Gun beskriver hur de kan utmanas genom att ha en inledning, händelse och ett slut i sina texter.

## **Elevernas råd till framtida lärare**

William uttrycker att läraren inte får göra det jättesvårt i undervisningen och tycker att läraren kan hjälpa eleverna att skriva i början om de tycker det är komplicerat. För Alice är det viktigt att inte läraren stressar och att hen ger beröm till sina elever.

Ja, man kan liksom peppa dem när man är trött och sen när de pratar rakt ut säger man att de ska räcka upp handen om ni ska prata (Alice).

Alice kopplar även till vad eleven ska tänka på läs- och skrivinläringen, nämligen stor bokstav, mellanrum och punkt. Alvin och Linus har svårt att komma på vad en lärare kan hjälpa sina elever med. Sara uttrycker att de som har svårt kan få enklare böcker, till exempel en "mellanbok" och de som tycker det är jätteenkelt kan få en Lasse-Maja bok som hon anser är svårare. De elever som har det svårt med läsningen tycker Sara att läraren kan läsa åt. Hon menar även att det är viktigt att stötta alla elever.

Det är viktigt så här att ingen blir ledsen (Sara).

## **Sammanfattning av resultatet**

Elevers upplevelser skiljer sig åt, även om ett antal aspekter ständigt återkommer i deras beskrivningar. Betydelsen av att lära sig läsa och skriva anser majoriteten av eleverna är för att ha möjlighet att läsa för sina egna barn, för deras framtida yrkesroll och för att kunna hantera de skyldigheter man har som medborgare. Samtliga elever fokuserar på att de lär sig läsa och skriva för att de måste kunna det som vuxna. De beskriver vid följdfrågor vikten av att kunna läsa och skriva i skolan, då som något de måste kunna för att klara av skolarbetet, till exempel för att läsa lådbok, läsa uppgifter och skriva i matteboken. Alla elever upplever att de blivit bättre läsare och skrivare än vid skolstart. Det har blivit lättare med tiden och genom övning, stöttning hemifrån och stöd från läraren har de utvecklats. Vissa elever beskriver hur de till en början läste väldigt enkla böcker med endast ord i, medan andra elever uttrycker att de tidigt läste böcker innehållande många antal sidor. Vissa elevers självförtroende har påverkats av läs- och skrivutvecklingen, negativt vid svårigheter och positivt när de har känt att de utvecklats. Det eleverna beskrivit som svårast under sin inläring har varit

långa ord, svåra ord och att stava. Resultatet visar att de två starka eleverna har upplevt sin läs- och skrivutveckling positivare och enklare än de två medelläsarna och de två svaga läsarna. De starka eleverna kunde läsa och skriva redan vid skolstart och de har beskrivit sina uppfattningar mer positivt än de andra eleverna. Resultatet visar dock att inte endast de svaga läsarna har tyckt att läs- och skrivinläringen varit ansträngande utan även en av medelläsarna. De två svaga läsarna är de som beskriver att de fått öva mest.

## 6. Diskussion

Under rubriken *metoddiskussion* behandlas studiens metodval, trovärdighet, svårigheter och önskvärda ändringar. Under rubriken *resultatdiskussion* diskuteras några av resultatens delar och även idéer för vidare forskning.

### Metoddiskussion

Syftet med studien var att undersöka elevers upplevelser av sin läs- och skrivutveckling och deras tankar kring betydelsen av att lära sig läsa och skriva.

Vald metod passade för arbetet eftersom det gav frihet att ställa följdfrågor och ändra frågor under intervjuernas gång, om detta var nödvändigt. Vid vissa intervjuer kom frågeordningen att ändras då eleven automatiskt ledde in samtalet på en annan fråga, än vad som var planerat. Semistrukturerade intervjuer gav möjlighet för eleverna att prata relativt fritt utifrån de frågor som ställdes från intervjuguiden, vilket blev positivt för datainsamlingens mängd och ämne. Eftersom intervjuguiden var en guide och intervjufrågorna inte var tvungna att tas i en särskild ordning, gav det en viss frihet i samtalet med eleven. Eleverna upplevdes som trygga under intervjuerna, vilket jag tror påverkades positivt av intervjuformen (Bryman, 2011).

Studiens starka sida är trovärdigheten, då det först efter intervju och analys framgick vilka förutsättningar läraren ansåg att varje elev hade haft. Vid intervjutillfällena var elevernas nivå okänd för intervjuaren. Detta för att inte intervjufrågorna skulle påverkas av personliga värderingar eller egna erfarenheter. Eftersom urvalet inte genomfördes av mig, utan av klassläraren, framgår tydligt att val av respondenter inte påverkat resultatet. Däremot var val av skola och klass mitt beslut, men det urvalet styrdes av tillgänglighet. Risken för att tolkningen skulle färgas fanns främst vid frågeställning tre: *Hur skiljer sig upplevelser och*

*erfarenheter åt mellan olika elever, som enligt läraren har haft olika individuella förutsättningar i den tidiga läs- och skrivinlärningen?* eftersom den undersöker eventuella skillnader mellan eleverna. Då fanns risken att försöka få fram negativa upplevelser specifikt från de svaga eleverna. Dock styrks arbetet av att resultatet visar att skillnader i hur eleverna upplevt sin läs- och skrivinlärning även fanns hos medelläsarna och inte bara hos de svaga läsarna.

Om tiden hade funnits, skulle det ha varit önskvärt att intervjua fler elever och även ha möjlighet att jämföra resultat skolor emellan. Dessutom anser jag att arbetets resultat skulle ha stärkts av längre och fler intervjuer med eleverna, dvs. för att kunna få bredare beskrivningar. En tanke fanns även att göra observationer, men tiden var knapp och då diskuterades även risken för att analysen, som resultatet bygger på, skulle komma att färgas av observationerna

Svårigheten låg i att intervjua eleverna, då elevintervjuer är en form som kräver träning (Kvale & Brinkmann, 2014). Om tid och möjlighet hade funnits, skulle fler pilotintervjuer ha genomförts. Även om datainsamlingen gick i hög grad bra anser jag att övning hade stärkt arbetet ytterligare. En av svårigheterna är att ställa bra frågor till respondenterna, inte för svåra men inte heller för enkla (Kvale & Brinkmann, 2014).

## **Resultatdiskussion**

Syftet med studien var att undersöka elevers upplevelser av sin läs- och skrivutveckling och deras tankar kring meningen med att lära sig läsa och skriva. Den hermeneutiska tolkningsprocessen har lett fram till en djupare förståelse av elevernas upplevelser. Vidare har studien medfört att jag nu kommer att ha en annan förståelse när jag möter elever i mitt framtida yrkesutövande.

Alatalo (2011) och Myrberg (2003) beskriver i tidigare forskning flertalet framgångsfaktorer för en gynnsam läs- och skrivundervisning och de menar att hög lärarkompetens är grundläggande, vilket Moats (2009) motsäger och menar att flera aspekter är grundläggande. Det finns dock en brist på forskning som belyser elevernas perspektiv och upplevelser. Elevernas åsikter har glömts bort och i många avhandlingar fokuseras det på hur lärare på bästa sätt kan arbeta med läs- och skrivinlärningen i de tidiga åldrarna. Myrberg (2003) och Snow, Burns och Griffin (1998) framhåller vikten av ett bra självförtroende hos eleverna i

inläringen, vilket kan kopplas till studiens resultat. De tre eleverna som beskrivit mest svårigheter i sin läs- och skrivutveckling har uttryckt att de känt sig pirriga, blyga och en menar även att han inte skrev snyggt i början.

Resultatet visar att lärarens stöd och hjälp är det som eleverna upplever är grundläggande för en gynnsam läs- och skrivundervisning. Alla elever är rörande överrens om att deras klasslärare har hjälpt dem i sin lärandeprocess och vid tveksamheter i skolarbetet har hon alltid funnits till hand. Lärarens stöd har varit det som fört dem framåt när hinder har uppstått, vilket tyder på att lärarens kompetens i ämneskunskap inte är av största vikt utan lärarens förmåga till att stötta sina elever. Myrberg (2003) uttrycker att eleverna måste uppmuntras när de skriver och läser samt att tid bör ges till eleverna för att de ska ha möjlighet att utveckla sin läs- och skrivförmåga. Detta stämmer överrens med resultatet där en elev beskriver att läraren inte ska stressa i den tidiga läs- och skrivinläringen.

Trots att eleverna i studien tydligt beskriver god stöttning och hjälp från läraren, har fyra av sex elever upplevt sin läs- och skrivinläring som kämpig, vilket är av stort intresse för vidare forskning. Intressant vore att veta vad det är som gör att eleverna upplever sin läs- och skrivinläring ansträngande trots stöttning hemifrån och i skolan. Stadler (1998) menar att det talade språket är naturligt för oss medan att lära sig läsa och skriva är en mer komplicerad process som kräver mycket träning, vilket kan vara svaret på att eleverna upplever sin inläring ansträngande. Det krävs träning och fortsatt handledning vid inläring av skriftspråket och det är något som tar mycket tid (Stadler, 1998).

Vid elevers läs- och skrivinläring har hemmet och familjen en stor betydelse (Lundberg, 1984; Myrberg, 2003; Stadler, 1998; Taube 2007) vilket stämmer överrens med studiens resultat. Alla eleverna beskriver att de fått stöd hemifrån och flertalet uttrycker att både föräldrar, morföräldrar och syskon har läst och skrivit med dem. Taube (2007) menar att skolan är betydelsefull för elevers utveckling även om eleverna främst nämner familjen när de beskriver vem som gett dem stöd i inläringen. Dock poängterar alla elever att klassläraren har varit betydande för dem och hjälpt dem vid svårigheter. Taube (2007) uttrycker vikten av att lärarna lyssnar på sina elever och visar intresse för det de säger. Resultatet visar att Gun är mån om att alla elever ska utvecklas, oavsett vilka förutsättningar de har i skolarbetet.

Dock uttrycker de starka eleverna, Sara och Alvin att allt i skolan är jättelätt och enkelt eftersom de upplevde få hinder och svårigheter. Frågan är hur mycket de två eleverna utmanas och hur ofta de känner att de utvecklas vidare i sitt lärande. Skolan ska främja fortsatt lärande och elever som når målen ska ges möjlighet att utvecklas vidare och nå längre i kunskapsutvecklingen (Skolverket, 2011). Forskning visar att elevers läsinlärning utvecklas i olika stadier och ser olika ut hos alla elever (Høien & Lundberg, 1999). Detta måste tas i beaktning i undervisningen, så att alla elever beroende på vilket stadium de befinner sig i, kan mötas och få möjlighet att utvecklas i sitt lärande. Risken finns annars att elever som Sara och Alvin upplever sin undervisning som enkel och icke utmanande.

Stanovich (1986) menar att svaga läsare läser mindre än starka läsare, vilket bidrar till att skillnaden i läsförmågan blir stor. De svaga läsarna Alice och Linus, var de som beskrev att de inte går till biblioteket så ofta och Linus menade att han var i skolbiblioteket förra året. Även William som upplevt svårigheter i sin läs- och skrivinlärning uttryckte att han inte besökte biblioteket särskilt ofta. William och Linus var de eleverna som berättade att de läser tidningar och de menade att de inte läser så mycket böcker. Som blivande lärare gäller det att identifiera dessa elever och stötta dem i vidare utveckling, för att de eleverna inte ska hamna efter. Myrberg (2003) menar att motivationen och läslusten är viktig för eleverna, vilket bör vara en utgångspunkt i läs- och skrivundervisningen. Svenskämnet ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva och eleverna ska få känna tilltro till sin egen förmåga (Skolverket, 2011).

Forskning (Ahl, 1998) visar det förr användes tydliga metoder i läs- och skrivundervisningen. Metoderna genomsyrade undervisningen och lärarna hade struktur och klara svar på hur de undervisade. Redan 1998, då Ahl (1998) genomförde sin studie visade det sig att elever då hade helt andra förutsättningar och erfarenheter med sig till skolstarten än förr. Vi kan då bara tänka oss hur mycket samhället och tekniken har utvecklats sedan dess. Vid VFU (Verksamhets förlagd utbildning) har det upplevts att eleverna innehar otroliga kunskaper jämförelsevis med elever när min generation gick i lågstadiet (90-talet), vilket gör att lärare måste vara förberedda på att anpassa sin undervisning utifrån elevernas nivå, kanske ännu mer idag. Därför tror jag skolan bör ha struktur och givna metoder som undervisningen utgår ifrån. Språkbiten och ASL som eleverna i studien undervisas i har båda fått kritik på grund



av att de inte sägs vara forskningsbaserade. Framförallt tror jag att det är betydelsefullt att man inte byter metod utifrån vad som är populärt och egna värderingar, som Ahls (1998) studie visar.

Resultatet bör tas i beaktning i det framtida yrkesutövandet och kan vara en god grund i det systematiska kvalitetsarbetet på skolorna. Det viktigaste vi har i skolan är eleverna, därför bör även deras erfarenheter och upplevelser vara av stor vikt när det gäller att utveckla skolans kvalitetsarbete. Att lyssna och se till eleven menar Taube (2007) är av stor betydelse vilket stämmer överrens med studiens resultat där eleverna beskriver vikten av lärarens stöd.

### **Fortsatt forskning**

Det finns ett stort behov av forskning som tar tillvara på elevers upplevelser, inte bara inom läs- och skrivutveckling utan när det gäller allt lärande i skolsammanhang. Ett intressant område att studera, skulle vara flerspråkiga elevers upplevelser, eftersom det är ett aktuellt och angeläget område i dagens samhälle. Överlag finns det mycket forskningsarbete som går att bygga vidare på, för att få ytterligare kunskap om elevers läs- och skrivutveckling. Ett exempel på detta vore att undersöka miljöns betydelse för elever samt undersöka vidare hur vi från början kan stötta de elever som dels behöver utmaning men även de svaga eleverna i sin utveckling.

En sista idé vore att undersöka hur elevers upplevelser skiljer sig i jämförelsevis med andra skolor, för att ha möjlighet att hitta fler aspekter som skiljer sig åt och påverkar deras upplevelser. Denna undersökning vore intressant att genomföra på ett flertal skolor i Sverige.

## Referenslista

Alatalo, T. (2011). *Skicklig läs- och skrivundervisning i åk 1-3: Om lärares möjligheter och hinder* (Doktorsavhandling, Göteborgs Universitet, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik).

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2. uppl.) Malmö: Liber.

Fast, C. (2007). *Sju barn lär sig läsa och skriva: familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola*. Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2007. Uppsala.

Frank, E. (2009). *Läsförmågan bland 9-10-åringar: betydelsen av skolklimat, hem- och skolsamverkan, lärarkompetens och elevers hembakgrund*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2009. Göteborg.

Høien, T. & Lundberg, I. (1999). *Dyslexi: från teori till praktik*. (1. uppl.) Stockholm: Natur och kultur.

Ivarsson, L. (2008). *Att kunna läsa innan skolstarten: läsutveckling och lärandemiljöer hos tidiga läsare*. Diss. Umeå : Pedagogisk Institutionen, 2008 (Akademiska avhandlingar vid Pedagogiska institutionen, Umeå universitet : 87)

Liberg, C. (2008). Läs- och skrivutveckling och ett utökat läraruppdrag. *Att erövra världen : dokumentation av konferensen Grundläggande färdigheter i läsning, skrivning och matematik 26-27 november 2007*. (S. 53-68).

Lundberg, I. (1984). *Språk och läsning*. (1. uppl.) Malmö: Liber Förlag.

Myrberg, M. (2003). *Att skapa konsensus om skolans insatser för att motverka läs- och skrivsvårigheter*. (Rapport, Lärarhögskolan Stockholm, Institutionen för Individ, Omvärld och Lärande).

Myrberg, M. & Lange, A.L. (2006). *Identifiering, diagnostik samt specialpedagogiska insatser för elever med läs- och skrivsvårigheter*. (Rapport, Specialpedagogiska institutet och Lärarhögskolan i Stockholm).

Moats, L. C. (1999). *Teaching reading is rocket science: What expert teachers of reading should know and be able to do*. American Federation of Teachers. NW: Washington DC

Moats, L. (2009). Knowledge foundations for teaching reading and spelling. *Dyslexia*, 17, 165-183. doi: 10.1007/s11145-009-9162-1

SFS. (2010:800). *Skollagen*. Stockholm: Nordstedts Juridik AB.

Sjödin, L. & Wiklander, M. (2015). *Att skriva sig till läsning, ASL: handbok för åk 1-3*. (1. uppl.) Malmö: Gleerups.

Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.

Snow, C.E., Burns, M.S. & Griffin, P. (1998). *Preventing Reading Difficulties in Young Children*. (Information Analyses 070). Hämtad från ERIC: <http://files.eric.ed.gov/bibl.proxy.hj.se/fulltext/ED416465.pdf>

Specialpedagogiska skolmyndigheten. (2012). *Läs- och skrivsvårigheter/dyslexi*. Hämtad 12 april, 2016, från <http://www.spsm.se/sv/Stod-i-skolan/Funktionsnedsattningar/Las--och-skrivsvarigheter--dyslexi/>

Stadler, E. (1998). *Läs- och skrivinlärning*. Lund: Studentlitteratur.

Taube, K. (2007). *Barns tidiga läsning*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Torgesen, J. (2002). The prevention of reading difficulties. *Journal of School Psychology*, 40, 7-26. doi: 10.1016/S0022-4405(01)00092-9

Trageton, A. (2005). *Att skriva sig till läsning: IKT i förskoleklass och skola*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Weiner Ahlström, S. (2012). *Språkbiten: stavelsen som språklig byggsten*. (1. uppl.) Stockholm: Sanoma utbildning.

Ödman, P. (2007). *Tolkning, förståelse, vetande: hermeneutik i teori och praktik*. (2., [omarb.] uppl.) Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

# Bilaga 1

## *Intervjuguide*

Informera om:

- Hur intervjun går till och vad för typ av frågor den innehåller.
- Anonymitet (inget ska kopplas till intervjupersonen - arbetsplats/ort)

Frågeställningar:

- Hur beskriver elever betydelsen av att lära sig läsa och skriva?
- Hur beskriver elever sin läs- och skrivutveckling?
- Hur skiljer sig upplevelser och erfarenheter mellan olika elever, som enligt läraren har haft olika, individuella förutsättningar i den tidiga läs- och skrivinlärningen?

1. Varför ska man lära sig läsa?

- kan du komma på någon mer anledning?

2. Tycker du om att läsa?

- om ja, går du ofta till biblioteket?

- om nej, varför inte?

3. Hur lärde du dig läsa? (Hur lär du dig läsa?)

4. Hur tyckte du det var att lära sig läsa? (hur tycker du det är att lära sig läsa?)

5. Upplever du att det ställs krav på dig när du ska/skulle lära dig läsa?

- om ja: vilka krav, från vem?

6. Får du den hjälp du behöver?

- om ja, vad för hjälp?

- om nej, vad skulle du vilja ha för hjälp?

7. Varför ska man lära sig skriva?

- kan du komma på någon mer anledning?

8. Tycker du om att skriva?

- om jag, varför då?

- om nej, varför inte?

9. Hur lärde du dig skriva?

10. Hur tyckte du det var att lära sig skriva? (hur tycker du det är att lära sig skriva?)

11. Upplever du att det ställs krav på dig när du ska/skulle lära dig skriva?

- om ja: vilka krav, från vem?

12. Får du den hjälp du behöver?

- om ja, vad för hjälp?

- om nej, vad skulle du vilja ha för hjälp?

## **Bilaga 2**

Hej föräldrar och elev!

Mitt namn är Hanne Jensen och jag läser sista terminen på lärarhögskolan i Jönköping, inriktning grundlärare F-3.

Nu skriver vi vårt andra och sista examensarbete, vilket innebär att jag ska gå ut och göra i en intervjustudie med 6-9 stycken elever. Studiens syfte är att undersöka elevers upplevelser av sin läs- och skrivutveckling och deras tankar kring betydelsen av att lära sig läsa och skriva. Resultatet kommer att behandlas konfidentiellt, dvs. elevernas beskrivningar och upplevelser kommer att stå med i uppsatsen, men då under fiktivt namn. Skolans namn och eller ort kommer inte heller vara med i studiens resultat.

Intervjuerna kommer att spelas in för att jag ska ha möjlighet att gå igenom materialet efteråt och kunna transkribera det till arbetet. Intervjuerna beräknas ta cirka 15 minuter. Inspelningarna kommer bara användas till eget bruk vid arbetet med examensarbetet.

Studien kommer att ge mig bättre kunskap och gör det möjligt för mig att få ta del av och lyssna på elevernas upplevelser av sin läs- och skrivutveckling, vilket jag tycker är otroligt viktigt i läraryrket. Resultatet kan jag förmedla till andra lärarstudenter och lärare. Eleverna kommer troligtvis uppfatta "intervjun" som ett vanligt samtal med en lärare. Kompletterande intervju kan komma att ske om det uppkommer något frågetecken vid genomgång av materialet.

Jag hoppas att ni kan tänka er att hjälpa mig att genomföra min intervjustudie. Deltagandet är frivilligt och eleven får avbryta sitt deltagande när som helst. Eleven måste självklart godkänna detta också, eftersom de absolut inte får känna att de måste.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Hanne Jensen